УДК 811.161

UDC

DOI: 10.17223/18572685/60/11

ФОНЕМЫ І ЇХ ВАРІАНТЫ В РУСИНЬСЬКІМ ЛІТЕРАТУРНІМ ЯЗЫКУ НА СЛОВАКІЇ (КОНСОНАНТЫ)

К. Копорова

Пряшівска універзіта у Пряшові, Центр языків і культур
народностных меншын,

Інштут русиньского языка і культуры

Словенско, 08001, Пряшів, ул. 17 новембра, 15

E-mail: kkorov@gmail.com

Авторське резюме

Русинський літературний язык на Словакії (кодифікований в р. 1995) дає простор на шыршы лінгвістичны баданя єднотливых языковых ровин, в тім контексті ай ровины фонетічної і фонологічної. В статі прадставляєме высловностны варіанты выбратых консонантів в русиньскім літературнім языку на Словакії в їх єднотливых фонологічных реалізаціях. Операме ся притім о властны баданя культуры говореной подобы сучасного русиньского языка на Словакії, а таксамо о выслідкы бадань лінгвістів, котры ся в минулости орьєнтовали на выскум русиньских діалектів (Олаф Брех, Іван Панькевич, Георгій Геровскій), але передовшыткым о выслідкы научных бадань фонетіка і фонолога Василя Латту і кодифікатора русиньского языка на Словакії Василя Ябура. Штудія є сучастєв приправлєваных правил ортоепії в русиньскім літературнім языку на Словакії.

Ключові слова: русинський літературний язык, консонантічна сістема, фонемы, варіанты фонем.

ФОНЕМЫ И ИХ ПРОИЗНОСИТЕЛЬНЫЕ ВАРИАНТЫ В РУСИНСКОМ ЛИТЕРАТУРНОМ ЯЗЫКЕ В СЛОВАКИИ (КОНСОНАНТЫ)

К. Копорова

Пряшевский университет в Пряшеве
Словакия, 08001, г. Пряшев, ул. 17 ноября, 15
E-mail: kkorov@gmail.com

Авторское резюме

Литературный русинский язык в Словакии (кодифицирован в 1995 г.) дает возможность для более широких лингвистических исследований на отдельных уровнях языка, в данном контексте – фонетического и фонологического. В исследовании мы представляем варианты произношения некоторых согласных в русинском литературном языке Словакии в их отдельных фонологических реализациях. При этом мы опираемся на собственное исследование культуры разговорной формы современного русинского языка в Словакии, а также на результаты исследований лингвистов, которые ранее имели дело с русинскими диалектами (Олаф Брех, Иван Панкевич, Георгий Геровский), а прежде всего – фонетика и фонолог Вазиля Латты и кодификатора русинского литературного языка в Словакии Вазиля Ябура. Исследование является частью предстоящей орфоэпической нормы в русинском литературном языке в Словакии.

Ключевые слова: русинский литературный язык, система согласных, фонемы, варианты фонем.

PHONEMES AND THEIR PRONUNCIATION VARIATIONS IN STANDARD RUSIN LANGUAGE IN SLOVAKIA (CONSONANTS)

K. Koporova

University of Preshov (Slovakia)
15 November Street, Preshov, 08001, Slovakia
E-mail: kkorov@gmail.com

Abstract

Standard Rusin language in Slovakia (codified in 1995) provides space for greater linguistic research within individual levels of language; namely the phonetic and pho-

nological level, as in this article. The study presents pronunciation variations of selected consonants in standard Rusin in Slovakia in their individual phonological realisations. The author draws on her original research into the culture of contemporary Rusin spoken in Slovakia, as well as the results by linguists who dealt with Rusin dialects in the past (Olaf Broch, Ivan Paňkevič, Georgij Gerojskij, and others), primarily the research by the phonetician and phonologist Vasi Latta, and the codifier of standard Rusin in Slovakia Vasi Jabur. The study is part of the forthcoming orthoepic norm of standard Rusin in Slovakia.

Keywords: Standard Rusin language, consonant system, phonemes, phonemic variations.

Фонетичны знаки:

[й]: /j/ яма, мыю [јама/мыју]
 [дз]: /ʒ/ дзявкати [ʒ'аўкати]
 [дж]: /ʒ'/ джамити [ʒ'ами'єти]
 [м]: /m/ стрямба, самба [с'тр'а-тба/са-тба]
 [н]: /n/ планка, струнга [п'лап'ка/с'труп'га]
 [н]: /ɲ/ кінця, вінця [к'і ɲ'ц'а/в'і ɲ'ц'а]
 [н']: /ɲ'/ мынька, гунька, паньський, ганьба [мыɲ'ка/гуɲ'ка/паɲ'ц'кыј/гаɲ'ба]
 [н]: /ɲ/ бронхітіда, мюнхеньський [бр'оп'хітіда/м'јуɲ'хєɲ'ц'кыј]
 [в]: /ʎ, w/ лавка, взяв, вгень, вдовіця, взябнути ся [лаў'ка/вз'аў, вгєн'/вдовіц'а/вз'абнуті с'а]
 [в]: /f/ вташок, втерати, вчера, вчитель [ф'ташок/ф'тераті/ф'чера/ф'чител']
 [ф]: /w/ трафме, Осиф закрічав [т'раф'ме/осиw закрічаў]

В гранатых скобках – [] уводиме фонему.

В двох ограничених доправа нагнутых чарах – // уводиме высловность данной фонемы (у формі варіанту фонемы), напр.: фонема [ф] і ей высловностный варіант /w/.

Або фонема [в] і ей высловностный варіант /ф/. В тім припадї фонема [ф] в дефінованій позиції набывають штатут варіанту фонемы [в], зато ей означуємо як кажый іншый варіант фонемы – /ф/.

Кедь настає тотожность у выловности, то значить, фонема і ей звукова реалізація суть тотожны, тогды фонему графічно уводиме в гранатых скобках, а ей варіант в двох доправа нагнутых чарах – //, напр.: фонема [ф] і ей высловность – /ф/.

Вступны позначкы

Сістема вокалів і консонантів в русиньскім літературнім языку

була становлена на основі вислідків научних бадань в русинських діалектах. Кількість вокалів в русинських діалектах колыше од 5 до 8. Про вшыткы діалекты суть сполочны вокалы: *i, e, a, o, y*, причім притомность або абсенція далшых вокалів – *ÿ, u, ы* (будь вшыткых, або хоцькотрого з них) є єдным з главных діференціаčných знаків фонологічних систем тых діалектів. За основу кодифікації русинського языка був взятий діалект, в котрім подля векшыны авторів фунгує 7-членна система вокалів: ***a, e, u, i, ы, o, y***. То значить, русинський кодифікований язык мать 7 гласных фонем (кажда зо своєв самостатнов графемов). Система гласных фонем (ай з їх варіантами) русинського нормативного языка мать свої шпецифічності, котрыма ся одрізнять од других выходославянських языків (українського і російського). Тото тверджія можеме розшырити ай на систему согласных звуков. Дакотрыма з них ся будеме занимати в нашій статі.

Інвентарь гласных звуков / вокалів ай з їх варіантами:

a; e, ê; i; o, ô, oʸ; y; и, иʸ; ы.

Як сьме высше спомянули, в нашій статі ся будеме концентровати на согласны звуки (консонанты) і їх высловностны варіанты в русинськім нормативнім языку. Выходячі з научних бадань передувшыткым русинського фонетика і фонолога Василя Латты система консонантізму в русинських діалектах ся по укончіню процесу діспалаталізації согласных перед етимологічныма ***e, i*** стабілізувала і набыла таку подобу:

1. Корелатівны пары подля критерія непалаталности-палаталности:
д – д', т – т', н – н', л – л', з – з', с – с', р – р'.

Лінгвіста Василь Ябур тоту систему розшырив о дві діспалаталізованы фонемы. Суть то тверды согласны: ***дз, ц*** [10: 152–153]. На потверджія екзистенції твердых ***ц, дз*** в русинськім языку мож увести опозиції твердых і мягких ***ц, дз*** у таких словах, як, напр.: *дзвонити – дзёбати, цап – цяп...* То значить, же кількість опозітних пар подля твердости і мягкости в сучаснім русинськім языку ся підняло із 8 (подля В. Латты) на 9 корелативных пар.

2. Корелатівны пары подля критерія дзвінкості і глухості: ***в – ф, б – п, д – т, д' – т', з – с, з' – с', ж – ш, дз' – ц', дж' – ч, г – х, г' – к, дз – ц*** [10: 152–153]. Як видно, рахуючі протиставління ***дз-ц*** ай число корелативных пар подля дзвінкості і глухості ся підняло о єдну пару, тогды доведна маєме 12 корелативных пар.

3. Рахуючі 9 корелативных пар подля твердости і мягкости (доведна 18 согласных фонем) із все твердыма ***б, в, г, ґ, м, п, ф, х, к, ш, ж*** і все мягкыма ***ч', дж', й'*** дістаєме комплетный інвентарь согласных в русинськім нормативнім языку на Словакії (32 фонем: ***б, в, г, ґ, д, д', дз, дз', дж, ж, з, з', й, к, л, л', м, н, н', п, р, р', с, с', т, т', ф, х, ц, ц', ч, ш***), до котрых сьме доповнили їх варіанты.

Інвентарь согласных звуков / консонантів ай з їх варіантами: б; в, ѣ, w; г, г'; д; д'; ж, ж'; з; з'; дз (з); дз' (з'); дж' (ж'); й (ј); к; л; л'; м, **т**; н, њ, **п**; н', њ'; п; р; с; с'; т; т'; ф; х; ц; ц'; ч'; ш, **ш'**. Доведна 39 звуків.

Фонема [м] і єй высловностный варіант /m/

Фонема [н] і єй высловностны варіанти /n/ і /ɲ/

Фонема [н'] і єй высловностный варіант /ɲ'/

Носовы оклузівны согласны **м, н, н'**, як можеме відіти з таблички, рядиме ід сонорам. В ортоепії підлягають асімілачным, респ. неутралізачным змінам. Соноры не маюць свою корелатівну пару (як, напр.: дзвінкы сонгласны протів глухым), што є єден із способів реалізації асімілації, зато їх зміна у высловности проходить подля кус інакшых правил і будеме єй характеризовати як єден із способів неутралізації [12: 37–41]. Яв неутралізації є характеризований дакотрыма фонологами як яв, в котрім іста фонема в істій фонологічній реалізації страчать єдну свою властность, а то таку, котру актуално не потребує. Подля той дефініції в істых позиціях носовый білабіалный оклузівный звук /m/ і страчать свою властность білабіалности і мінить ся на носовый лабіоденталный оклузівный варіант /m/ в позиції перед білабіалным /b/. Інкшыма словами, споїня у слові двох консонантів **-мб-** высловлюєме як /**тмб**/, напр.: *стрямба, зумба, блomba, бомбуля, бомба* [стр'а́тба/зутба/блoтба/бо́тбул'а/бо́тба].

Як видно з прикладів, суть то слова чужого походжіня, або чужді властны назвы.

Носовый преалвеоларный (переднёязычный) оклузівный согласный /**н**/ ся в істых фонологічних реалізаціях неутралізує на два варіанти:

1. На носовый веларный (мягкопіднебный) оклузівный /**ŋ**/ высловлюєме в позиції перед /**к**/ або /**т**/, напр.: *банка, планка, струн'га* [баŋка/плаŋка/стуŋ'га].

2. На носовый веларный (мягкопіднебный) щербинный /**ɲ**/ в позиції перед согласным /**х**/, напр.: *бронхііда, мюнхеньский* [броŋхііда мју́нхeн'цкыј] [12: 59–60].

Носовый алвеопалаталный (ясовопіднебный, переднёпіднебный) оклузівный /**ɲ'**/ ся в русиньскім языку неутралізує на носовый преалвеоларный (переднёязычный) констріктивный (щербинный) /**ɲ'**/, а то в позиціях перед **-б-, -к-, -ц-** (ту іде о суфікс **-ск-**, котрый має высловностну подобу **-цк-**, при творіню адъектівів од назывників, напр.: *убляньский, паньский, жываньский чиньский* [убл'аŋ'цкыј/паŋ'цкыј/жываŋ'цкыј/чiŋ'цкыј]..., **-ц'**-, напр.: *ганьба, мынька, вінець – вінця, конець – до кінця, убляньский, паньский* [гаŋ'ба/мыŋ'ка/кiŋ'ц'а/вiŋ'ц'а/убл'аŋ'цкыј/паŋ'цкыј/жываŋ'цкыј].

Фонема [в] і єй высловностны варіанти /ǃ/, /w/, /ф/

Воргово-зубну (лабіоденталну) шумову (фрікатівну) согласну фонему [в] высловлюєме як воргово-зубный (лабіодентальный) шумовый (фрікативный) согласный звук /в/:

– на зачатку слова перед гласныма звуками і перед сонорами, напр.: *вода, ваза, вино*, [*вода /ваза /вино*];

– в середині слова, кедь позад нёго наслідуює гласный звук: *пава, пиво, сивый, ковати* [*пава /пиво/сивий/ ковати*];

Як воргово-ворговый (білабіальний) шумовый (фрікативный) звучный согласный звук /ǃ/ перед глухыма согласныма: *лавка, дівка* [*лаўка/д іўка*];

– таксамо на концю складу по гласных звуках перед дзвінкыма согласныма: *мовда, совда, правда, кривда* [*моўда/соўда/праўда/криўда*];

– на концю слова (неутралізація на концю слова): *биров, багов, пив, спав, копав* [*бироў/багоў/ниў/снаў/копаў*];

Як дзвінкый шумовый (фрікативный) согласный звук /w/ высловлюєме фонему [в] перед дзвінкыма согласныма, напр.: *вгень, вдовиця, възбнути ся* [*wǃen'/wdovic'a/wz'abnuti s'a*]...

Як глухый шумовый (фрікативный) звук /ф/ высловлюєме фонему [в] перед глухыма согласныма звуками, напр.: *вташок, втерати, вчера, вчитель* [*фташок/фтерати/фчера/фчител*']. При уведжених прикладах треба конштатовати, же подобы тых слов мають ай свої дублетны варіанти, в котрых намісто согласного -в- находиме гласный -у-, напр.: *утерати, учера/учара, учитель*... Як видно, тот высловностный яв настає внаслідку неутралізації формов асіміляції по глухости, што назначує, же **в-ф** фунгують в русиньскім языку як корелатівна пара [10: 152–153; 11: 12]. В контексті фонологічного протикладу дзвінкості – глухості односно корелатівной пары **в – ф** в русиньскім языку (то значить факту, же дзвінкый -в- ся в істих позиціях неутралізує на свою глуху пару -ф- професорка Юлія Дудашова уводить: «*V dôsledku presunu fonémy /v/ medzi sonóry a fonémy /f/ medzi nepárové neznelé, ktorý sme zdôvodnili z fonologického hľadiska a ktorý navrhujeme v našom opise, sa znížil počet konsonantov tvoriacich znelostnú koreláciu z pôvodného počtu dvanásť na jedenásť*» [4: 125]. Як єден з аргументів уводить, же на концю слова /в/ не підлігати оглушіню на свою глуху пару /ф/, але неутралізує ся на білабіальне /ǃ/. Думаєме сі, же тот аргумент не є релевантний про таке рігоровне тверджіня, тым жеце, же ай у словацькім языку (котрый є в тіснім сусідстві із русиньським языком) на концю слова настає така сама сітуація, порівнай русиньске: *кров, церьков* [*кроў /церькоў*]..., протів словацького: *krv, cirkev* [*kř /cirkeř*]... Наконєць, опозицію консонантів **в – ф** (асіміляцію по

глухости) у своїх научних роботах визначив ай Георгій Геровскій із доложенима прикладми *втечі, в хыжи, в саді, в полі, в церкви* [фте-чі/ф хыжи/ф сад і/ф пол і/ф церкви] і другима [3: 32–33], а таксамо Іван Панькевич, котрый термінологічно означає дзвінки і глухи як «звонкі і тихі» [7: 9; 8: 10].

Далшым релевантним фактом є тот, же фонема [ф] в русиньскім языку є заряджена до фонологічної системи русиньского языка, то значить, же в русиньскім языку є дость много слов, в котрых [ф] фунгує як самостатна фонема (доказом екзистенції фонемы [ф] суть фонологічны протиставліня: *кофа* – *копа*, *фару* – *пару* – *вару*) [9: 64–74]. В сусіднім українськім языку (де ся тота фонема находить переважно в чуждих і оноματοпоічных словах) ся в словах із фонемов [ф] находить звычайно споія -пл- (*фляшка* – *пляшка*), -кв- (*фасоля* – *квасоля*). Мы будеме прото заставати погляд словацьких лінгвістів Шімона Ондруша і Яна Сабола, подля котрых согланий звук /в/ в собі споює властности фрікативы (як шумового консонанту) і соноры [6: 117–118]. На основі той характерістики в літературнім словацькім языку (а тогды ай в літературнім русиньскім языку як в сусіднім языку, де мож раховати з меджіязыковов інтерференцієв) пара **в** – **ф** ся рядить меджі корелативны пары подля крітерія дзвінкость – глухость. В словацькім языку є того погляду і фонолог Абел Краль, котрый твердить: «*Spoluhlásky v, ť sú (obidve) znelé a svojim výskytom (pozične) sa líšia tak, že v stojí na začiatku slabiky pred samohláskou, ť zasa v koncovej časti slabiky po samohláske... Znelostný pár tvoria spoluhlásky w, f (w je znelé, f je neznelé). Spoluhlásky w, f sa teda v reči správajú tak, ako iné párové spoluhlásky*» [5: 58]. Мы ся лем можеме з уведженим поглядом стсотожнити, бо в русиньскім языку можеме увести тоты самы приклады слов із даныма позиціями согласных звуків /в/, /ў/, напр.: *вода, ведро, веселый, редьковка, стовка, ваковка* [вода / ведро / веселый / рет коўка / стоўка / вакоўка]. Про тото тверджіня маєме іші далшый аргумент. Кедь бы сьме хотіли припустити, же **в** – **ф** не будеме поважовати за корелативну пару подля крітерія дзвінкость – глухость, тогды бы сьме не могли за нормативну поважовати высловность слов, в котрых настає неутралізація фонемы [в] способом асіміляції. Суть то слова, котры в українськім літературнім языку мають подобу з гласным звуком /у/ (русиньскы: *вчитель, вчера, втікати, втішовати* ся протів укр.: *учитель, учора, утікати, утішуватися*). Маєме в русиньскім языку таксамо слова, зачінаючі согласным **в**-, позад котрого наслідуює дзвінкый, або сонорный консонант, што значить, же перед нима ся согласный /в/ неутралізує і высловлює як дзвінкый (звучый) шумовый (фрікативный) варіант /w/, причім в літературнім українськім языку уведжены лексеми суть зафіксованы із вокалом **у**- на зачатку

слова, або із сполученням **во-**, напр.: *вдовиця* [wɔdɔvɪc̣ ɔ̌], *вдати ся* [wɔdatɪ ṣ ɔ̌] (на дакого) *вгень* [wɔɣɛn], протів укр.: *удовиця* [wɔdɔvɪc̣ ɔ̌], *удатися* [wɔdatɪṣ ɔ̌], *вогонь* [wɔgɔn].

В русиньскім языку на Словакії фунгує таксамо споїня препозиції **в** із словом, котре може зачинати на сонорный согласный, напр.: *в земли, в дїрі, в небі* [w ɛмлі w ɔ̌ ір і /w нѣбі]... В такім припадї ся фонема **[в]** неутралізує (але уже не способом асиміляції подля критерія дзвінкость – глухость) на свій дзвінкий (звучный) шумовый (фрікатівный) варіант **/w/**.

На тот факт навязує і далшый высловностный варіант корелачной пары **ф – w**.

Фонема **[ф]** і єй высловностный варіант **/w/**

Глуху согласну шумову (фрікатівну) фонему **[ф]** высловнюєме як глухий согласный шумовый (фрікатівный) звук **/ф/**:

- на зачатку слова (перед гласными і согласными звуками, напр.: *фасоля, фукати, форґотів, фіґлі, фляснути, фляшка, фляйстер* [fasôl ɔ̌ / фукаті / форґотіў / фіґл і / фл ɔ̌снуті / фл ɔ̌шка / фл ɔ̌јстер];

- в середині слов перед гласными звуками, напр.: *кофа, куфер, трафити* [кофа/куфер/трафиті];

- на кінці слова, кедь позад нѣго наслідуює павза, або кедь слідує слово зачинать на глухий согласный звук, напр.: *міф, голф, шеф пришов, міф стратив на актуалности* [міф/голф/ шеф пришоў/міф статіў на актуалности];

Глуху согласну шумову (фрікатівну) фонему **[ф]** высловнюєме як дзвінкий шумовый (фрікатівный) звук **/w/** на концю морфемы, або на концю слова перед вокалами і сонорами, напр.: *трафме, Осиф закрічав, Осиф одыйде* [трафме/осиф закрічаў/осиф одыјде].

Фонема **[ж]** і єй высловностный варіант **/ж'/**

Дзвінка согласна шумова (фрікатівна) фонема **[ж]** в русиньскім языку ся характеризує все як тверда. Кедь попозерати до історії баданя русиньских діалектів, то уже норський славіста Олаф Брех конштатує твердость консонанту **ж** і уводять лем два приклады, в котрых ся высловлюють уведжены согласны звуки мягко. Суть то слова *руж ɔ̌* (кожна хворота) і *друж і* (дріджі) [1: 67–68]. Лінгвіста Ю. Ванько, котрый ся у своїх баданях концентровав на синтаксичну ровину сучасного русиньского языка, односно фонологічної сїстемы русиньского языка конштатує: «*Nijaký slovanský jazyk nemá takú dispalatalizáciu konsonantov ž a š...*» [2: 43]. Высловность согласного **ж** в істых позиціях є намного твердша, як напр. в словацькім або українськім языку. Суть

то позиції перед гласним **ы**, а то як на зачатку, так в середині, або і на кінцю слова, напр.: *жыто, жыван, пожычіти, ножычкы, біжыть* [*жыто/жыван/пожычіти/ножычкы/біжыт*]. Послідній приклад докінця вказує ай на зміну в часованю уведженого часослова (часослово другого, або и-часованя, де у другій і третій особі сінгулару ся мінить тематичный гласный **-и-** на **-ы-**, порівнай із українським языком: русинь.: *біжати/біжти* – *біжыш, біжыть*, укр.: *бігти* – *біжиш, біжить*, што ся діє наслідком твердого **ж**, а таксамо факту, же уведжений склад є під акцентом. Таких прикладів часослов маєме в русиньскім языку веце: *лежати* – *лежыш, лежыть* (але у безакцентнім складі уже находиме гласный **-и-**: *біжыме, біжыте; лежыме, лежыте; положитьи* – *положиш, положитьи; сніжыти* – *сніжыть; ворожыти* – *ворожиш, ворожыть*).

Є єден выняток, в котрім ся фонема **[ж]** высловлює як ей мягкый варіант **/ж' /**, а то є здомашніла форма мена Зузана – *Зужя* [*зуж* *а*].

У высловностнім варіанті двох фонем **[здж]**, котры ся высловлюють як **[ж'з' /]**, напр.: *малины треба розджамити* [*малины треба рож'з' амити*], *діти прибїгли з джавотом за мамов* [*діти прибїгли ж'з' авотом за мамоу*]), як видно, таксамо чуєме мягку реалізацію гласного **/ж' /**.

Позначка: Мягку высловность фонемы **[ж]** можеме позоровати у групі лемківських діалектів (на Словакії, напр. в селах Камюнка, Орябина, Страняны), напр.: *жісти, вожїня, бажічкы* [*ж істі/вож ін а/баж ічкы*].

Фонема **[ш]** і ей высловностный варіант **/ш' /**

Корелатівнов паров ід дзвінкій фонемі **[ж]** є глуха согласна шумова (фрікатівна) фонема **[ш]**, котра ся в русиньскім языку таксамо характеризує все як тверда. Таксамо суть то найчастіше позиції перед гласным **ы**, напр.: *шына, шыло, шыти, машина, зострашыти ся* [*шына/шыти/шыло/машина/зострашыті с' а*].

Мягкый высловностный варіант согласного **/ш' /**, котрый є але выслідком высловности **/ш' /** (она ся не поважує за самостатну фонему) реалізуєме в таких словах, як: *ящурка, віщун, кліщі* [*яш'урка/віш' : ун/кл іш' і*].

Позначка: Мягке **-ш'** можеме зазначіти в шарішських і маковицьких русиньських діалектах, напр.: *топит шя, кошїня* [*топит ш' а, кош' ін а*], але і в гранічних выходоземплінських і западоземплінських русиньських діалектах (напр. село Збійне), напр.: *впало машя до машянки* [*впало маш' а до маш' анкы*]). Таксамо в земплінських русиньських діалектах сьме зазначіли ей мягку высловность, наприклад, в словах *мішковати* [*міш' коваті*], *пішкота* [*піш' кота*], *пішкати* [*піш' каті*] і в лемківських русиньських діалектах, напр.: *шясти, кошїня, пашїня, вешїля* [*ш' асті/кош ін а/паш ін а/веш іл а*].

Заключіня

Як сьме на зачатку нашої статї конштатовали, русиньска фонологічна система має свої одлишности в порівнянню выходными славянськими языками (російським і українським). Тот факт іщі веце детермінує отроєпічну подобу русиньского языка на Словакії. При конкретных фонологічных реалізаціях поєднаних консонантів можеме збачіти языкову інтерференцію із сусіднім словацьким языком як репрезентантом западного языкового ареалу славянських языків. Хоць фонологічна языкова ровина є із ушытких найпевніша, што значить, же до ній найменше проникають впливы сусідніх языків і діалектів, значны зміны сьме заначіли ай у тій ровині в порівнянню з выходными славянськими языками. Носителі того языка – русины – суть локалізованы якраз на стыку выходного і западного славянського языкового ареалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Брохъ О.* Угрорусское нарѣчіе села Убли (Земплинского комитата). СПб.: Типографія Императорской академіи наукъ, 1900. 116 с.
2. *Vaňko J.* The Language of Slovakia's Rusyns/Jazyk slovenských Rusínov. New York: Columbia University Press, 2000. 121 с.
3. *Геровский Г.* Язык Подкарпатской Руси: пер. с чеш. М., 1995. 90 с.
4. *Dudášová-Kriššáková J.* Fonologický systém slovenských jazykov z typologického hľadiska. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2014. 222 с.
5. *Král' Á.* Pravidlá slovenskej výslovnosti. Martin: Matica slovenská, 2009. 423 с.
6. *Ondruš Š., Sabol J.* Úvod do štúdia jazykov. Bratislava: SPN, 1981. 313 с.
7. *Панькевич И.* Граматика руського языка для шкѣл середних и горожанських. Мукачево, 1922. 110 с.
8. *Панькевич И.* Граматика руського языка для молодших клас шкѣл середних и горожанських. Третє перероблене і доповнене виданя. Прага, 1936. 206 с.
9. *Латта В.* Фонологические системы украинских говоров Восточной Словакии // Наукові записки 8–9. Пряшів: КСУТ, 1979–1981. 175 с.
10. *Ябур В., Плішкова А.* Літературный язык: Пряшівска Русь // Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Русинський язык / redaktor naukowy Paul Robert Magocsi. Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut filologii Polskiej, 2004, доповнене виданя з даякими змінами 2007. 482 с.
11. *Ябур В., Плішкова А.* Сучасний русинський списовний язык. Пряшів: Пряшівска універзіта в Пряшові – Іншітут русиньского языка і културы, 2009. 212 с.
12. *Ябур В., Плішкова А., Конорова К.* Граматика русиньского языка. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity. 327 с.

REFERENCES

1. Brokh, O. (1900) *Ugrorusskoe narichie sela Ublya (Zemplinskago komitata)* [The Ugorussian dialect of the village Ublya (Zemplin County)]. St. Petersburg: Imperial Academy of Sciences. pp. 67–68.
2. Vaňko, J. (2000) *Jazyk slovenských Rusínov* [The Language of Slovakia's Rusins]. New York: Columbia University Press. p. 43.
3. Gerovsky, G. (1995) *Yazyk Podarpatskoy Rusi* [The Language of Subcarpathian Rus]. Translated from Czech. Moscow: [s.n.]. pp. 32–33.
4. Dudášová-Kriššáková, J. (2014) *Fonologický systém slovanských jazykov z typologického hľadiska*. [Typologic Phonological System in Slavic Languages]. Prešov: Prešov University. p. 125.
5. Krá, Á. (2009) *Pravidlá slovenskej výslovnosti* [Rules of Slovak pronunciation]. Martin: Matica slovenská. p. 58.
6. Ondruš, Š. & Sabol, J. (1981) *Úvod do štúdia jazykov* [Introduction to Language Learning]. Bratislava: SPN. pp. 117–118.
7. Pankevich, I. (1922) *Gramatika rus'kogo yazyka dlya shkôl serednikh i gorozhans'kikh* [Grammar of Russian language for secondary and public schools]. Mukachevo: [s.n.].
8. Pankevich, I. (1936) *Gramatika rus'kogo yazyka dlya molodshikh klyas shkôl serednikh i gorozhans'kikh* [Grammar of the Russian language for junior classes of secondary and public schools]. Prague: [s.n.].
9. Latta, V. (1979–1981) *Phonologicheskie sistemy ukrainskikh govorov Vostochnoy Slovaki*. [Phonological systems of the Ukrainian dialects of Eastern Slovakia]. *Naukovi zapiski*. 8–9. pp. 64–74.
10. Yabur, V. & Plishkova, A. (2004) *Literaturnyy yazyk: Pryashivska Rus'* [Literary language: Prešov Rus]. In: Magocsi, P.R. (eds.) *Najnowsze dzieje języków słowiańskich. Rusin'skyi yazyk* [The latest history of Slavic languages. The Rusin language]. Opole: Uniwersity of Opole – Institute of Polish Philology. pp. 147–209.
11. Yabur, V. & Plishkova, A. (2009) *Suchasnyy rusin'skyi spisovnyy yazyk* [The Contemporary Rusin Literary Language]. Prešov: Prešov University – Institut of Rusin language and Culture.
12. Yabur, V., Plishkova, A. & Koporova, K. (2015) *Gramatika rusin'skogo yazyka* [The Grammar of the Rusin language]. Prešov: Prešov University. pp. 59–60.

Копорова Кветослава – доктор философии, лингвист, ассистент Института русинского языка и культуры Пряшевского университета в Пряшеве (Словакия).

Копорова Кветослава – филозофи доктор, одборный аасент Іншітуту русиньско-го языка і культури Прешівської універзیتی у Прешові (Словенско).

Kvetoslava Koporova – Institute of Rusin Language and Culture – University of Preshov (Slovakia).

E-mail: kkoporov@gmail.com